

breix, ens agradaria que, d'ells, se'n parlés sempre sense excessives distincions.

El llibre de Mn. Cervera ha estat, doncs, una lectura que ens ha fet pensar i, d'alguna manera, patir per la manca d'alguna aportació històrica.

Àngel Jiménez

Més que un capítol d'història

PUIGDEVALL i DIUMÉ, Narcís

«Els trabucaires»

Diputació de Girona, 1992

NOTES

(1) *Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Gerona*, núm. extraordinari de novembre de 1942, sota el títol «Sacrificios, ruinas y despojos de la Iglesia Gerundense durante el dominio marxista, 1936-1939».

BUSQUETS, Joan. «La persecució religiosa al bisbat de Girona». *Revista de Girona*, núm. 116 (1986), pp. 223-232.

SOLÉ, Josep Ma. - VILARROYA, Joan. *La repressió a la retaguarda (1936-1939)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, pàg. 169.

(2) Homilia del bisbe (IV dissabte durant l'any), 8-II-1992.

(3) PAGÈS, Pelai. *La guerra civil espanyola a Catalunya*, Barcelona, 1987, pàg. 13.

(4) Presentació de llibre a la Fontana d'Or (11-II-1992).

(5) «La moral de la derrota», citat per J. Vallverdú. *Presència*. 29-III-1992.

(6) VILAR, P. *L'historiador i les guerres*, Vic, Eumo, 1991, pp. 62-63.

(7) BUSQUETS, J. o. c.

(8) JULIÀ, Santos. «Morir de fe», *El País*, 11-VI-1990.

No n'hi havia per tant. Els trabucaires! Sí, però eren lluny» (Marià Vayreda, «La Punyalada»).

No, els trabucaires no són pas lluny. Narcís Puigdevall els ha aprofitat després de llargs anys de silencis i ignoràncies. Han estat els anys que ha trigat en recerques, investigacions, caminades i converses amb investigadors, científics, historiadors i fins persones modestes, pagesos del Rosselló i del Vallespir —d'algunes hem tingut la sort de ser-ne discrets testimonis—, de demanar papers familiars i recuperar anècdotes i llunyanes vivències.

De tot plegat n'ha sortit un llibre que ha estat un dels més venuts —i comprats, naturalment— de la Diada de Sant Jordi d'enguany.

Un fet editorial com aquest no ens hauria de sorprendre. Es tracta de la millor aportació a uns capítols de la nostra història encara propera, que s'ha estat a temps de recuperar abans de caure en l'oblit general. A més, Narcís Puigdevall ho explica de forma planera i cordial. Dels seus llargs anys d'amistat i contacte amb Josep Pla, a qui recorda en la cloenda del llibre —«reviu en nosaltres el record de Josep Pla en l'onzè aniversari del seu traspàs»—, Puigdevall ha sabut trobar aquell estil prou difícil en tot treball històric, és a dir, entenedor per a un ventall ampli de lectors. Però sense perdre el rigor i l'exigència dels fets, les dates i els protagonistes, especialment en el marc d'uns anys mínimament estudiats, com són els de 1840 a 1846, en què cauen, físicament, els caps dels darrers trabucaires a les places públiques de Ceret i Perpinyà, mentre a les Guàrdies i Collsacabra, a la ratlla de França i a les gorgues més fondes de l'Alta Garrotxa són, implacablement, batuts els darrers grups de trabucaires.

El bagatge de publicacions fetes per Narcís Puigdevall s'ha enriquit aquest any amb un parell de nous llibres: el ja lliurat a la comunitat de Cadins, en què es fa història de la presència del Císter entre nosaltres i aquest que, amb tot l'encert, ha editat la Diputació gironina. Es tracta de dos aspectes prou interessants i enriquidors en el nostre patrimoni cultural, social i humà, una feina que s'ha de reconèixer al seu autor. La seva obra desprèn aquells sentiments que els gironins sabem transmetre a tot el que és nostre.

«Els trabucaires» serà, és ja, una obra de consulta obligada, no solament en tota referència a aquest aspecte concret, un moment irrepitible en la realitat catalana, però amb uns mètodes que, de fet, difereixen ben poc d'altres que veiem practicar en grups, entre polítics i delictius, del nostre temps. Hauran de recórrer a aquestes pàgines tots els que cerquin les arrels dels sentiments d'amplis sectors socials del nostre país i, concretament, en certes comarques.

Els anys de pacient recerca, de les moltes hores i els llargs quilòmetres recorreguts per aquestes terres de petja aspra i difícil, s'han vist reconeguts amb un llibre pulcrament editat, perfectament documentat i de lectura recomanable per la seva amenitat i exactitud en la dada, el lloc, la persona, com han de ser els llibres històrics, però sense caure en el parany de les minories.

Saludem aquesta publicació com un dels més positius enriquiments de bagatge cultural de Girona.

J. Víctor Gay

